

LUPTA

le combat

Director : Mihai Korne

Redactor : Antonia Constantinescu

COSTUL ABONAMENTULUI PE UN AN

In franci francezi

FRANTA
EUROPA

FRF 250
FRF 300

In alte valute tariful este majorat
pentru acoperirea cheltuielilor
bancare :
DM 100 - Fr. Elv. 90 - L. St. 35

Cu avionul :

AFRICA
AMERICA DE NORD
ISRAEL
AMERICA DE SUD
ASIA
AUSTRALIA

FRF 350
FRF 400

USA 60 sau echivalent
USA 70 sau echivalent

125, Bureaux de la Colline - 92213 St-Cloud - France

Téléphone : (33-1) 41 12 03 73 - Télex 270125F

Commission Paritaire N° 65481 - C.C.P. : 11 341 71 A Paris

Téléfax : (33-1) 41 12 03 79

Numărul 281

22 februarie 1997

BILANȚ PROVIZORIU

Contractul cu România, pe baza căruia Emil Constantinescu a fost ales pe 17 noiembrie, prevedea schimbări majore în primele 200 de zile ale guvernării. Prima sută s-a încheiat cu vizita președintelui Chirac la București. În Occident, primele trei sau patru luni ale unei noi guvernări sunt socotite a fi determinante privind orientările sale. Vom încerca deci un bilanț provizoriu și implicit parțial.

Președintele și primul ministru Victor Ciorbea nu par dornici să schimbe cadrele administrației publice pe criterii politice, ci numai pe cele de competență și onestitate. Asemenea opțiune este mai valabilă într-un stat cu vechi instituții democratice decât într-unul cu grele moșteniri totalitare. Desigur, democrația are obligația să ofere tuturor, inclusiv beneficiarilor vechiului regim, un cadru în care să-și poată regăsi locul. Nu este mai puțin adevărat că această atitudine liberală nu poate fi menținută decât față de cei care înțeleg să aplice principiile democrației, începând cu respectarea legilor. Astfel, după 1945, mulți dintre funcționarii Germaniei naziste, Italiei fasciste și Franței peteniste și-au păstrat posturile în administrațiile statelor democratice respective.

În România, președintele, primul ministru și ministrul de Interne și-au axat măsurile energice luate în decembrie și ianuarie contra unor personaje corupte din armată, poliție și administrația civilă. Din păcate, corupția se întinde la toate domeniile și cuprinde persoane ce fac parte din partidele actualei coaliții guvernamentale. În consecință, combaterea corupției va fi cu mult mai grea și de lungă durată.

Lupta împotriva corupției necesită o poliție și un corp judecătoresc integru, ceea ce nu este decât rar cazul cadrelor actuale. Selecția cadrelor rămâne de făcut și implicit înlăturarea multora. Celor care și-au sau urmează a fi recrutați statul trebuie să le asigure o remunerație decentă, chiar dacă nu are decât bani puțini. Aceasta condiționează restabilirea autorității sale, integritatea justiției și a poliției și constituie, în ochii noștri, priorități absolute. În aceste domenii nu există alte modalități pentru a compensa deficiențele actuale.

Programul de redresare a țării, negociat cu FMI și Banca Mondială și prezentat de Victor Ciorbea pe 17 februarie, impune populației sacrificii grele. Măsurile de protecție a populației reiau și chiar depășesc uneori cifrele prevăzute de Contractul cu România, dar aceste cifre nu mai

Le président roumain accueille Jacques Chirac à Bucarest

Emil Constantinescu son cœur bat pour la France

Le nouveau président roumain veut réussir ce que n'avait pas tenté son prédécesseur : "décommuniser" la Roumanie. Avec l'aide de la France.

Chirac : « La Roumanie a tourné la page »

Premier visiteur étranger depuis l'arrivée au pouvoir de Emil Constantinescu, le président français a salué le nouveau chef de l'Etat, dont la récente élection marque le vrai retour à la démocratie.

Croisade contre la corruption

Le président Constantinescu veut éradiquer les circuits parallèles, qui représentent 40 % du PIB.

vezi pag. 5

au aceeași pondere socială în urma infalției provocate de regimul Iliescu-Văcăroiu, care a dus la prăbușirea recentă a leului și la secătuirea rezervelor țării.

Fără îndoială, reușita programului poate scoate țara din impas. Pe plan politic, programul ne oferă o nouă șansă, dar realizarea sa necesită între 15 și 18 luni.

Există și o soluție alternativă, pe care Germania a aplicat-o după 1945, cea a unei stabilizări cu schimbarea monezii și trecerea de la Reichsmark la Deutschmark. În ochii românilor asemenea măsură ar fi echivalat cu stabilizările din primii ani ai comunismului. Desigur, stabilizarea s-ar fi făcut mai cu seamă în dauna beneficiarilor fostului regim, a celor care au acumulat bani mulți în mâini puține, în răstimpul tranziției.

În dorința creării unei armonii sociale și a unui consens, atât instituțiile internaționale cât și autoritățile române au recurs la formula mai puțin radicală pe care o reprezintă programul Ciorbea. Ca acest program să reușească va trebui însă înlăturată fraudă fiscală și instaurată o rigoare cu care nu suntem obișnuiți. Considerăm necesară, spre pildă, instaurarea unui impozit progresiv asupra averilor, mai cu seamă asupra celor ce sunt neproductive. Sistemul există în Occident și nu există motive să nu fie aplicat și la noi. Oricum, dacă programul Ciorbea nu ar reuși, alternativa unei stabilizări monetare rămâne cu mult mai grea atât pentru întreprinderi cât și pentru beneficiarii tranziției.

Schimbarea cea mai vizibilă datorată noului
<https://biblioteca-digitala.ro>

Président
de la réforme

EMIL CONSTANTINESCU

președinte și guvern se situează pe planul relațiilor internaționale. După călătoriile lui Emil Constantinescu la Lisabona, Davos, Bruxelles și Paris, România este altfel privită în Occident decât pe vremea când Ion Iliescu făcea promisiuni în străinătate, pe care le călca întors la București.

Schimbarea de percepție înlătură una din marile piedici pentru adeziunea țării la NATO și Uniunea Europeană, dar nu este suficientă pentru a permite această adeziune. Câtă vreme România nu va avea o economie sănătoasă ca să poată să-și finanțeze restructurarea cel puțin parțială a armatei, nu va intra în NATO cu atât mai mult cu cât opoziția din partea Rusiei nu va dispărea curînd.

Condițiile de integrare în Uniunea europeană sunt și mai grele, fiind dependente de reducerea discrepanței între nivelurile de trai dar și de restructurarea multora din instituțiile noastre pentru a le pune în armonie cu cele din vestul continentului.

Mai important decât aceste adeziuni care nu depind numai de noi, va fi felul în care România va reuși să se integreze în circuitele economice internaționale, începînd cu cele europene. Dacă această integrare va reuși repede, celelalte vor urma implicit.

Meritul noului președinte și al guvernului său este de a fi luat într-un timp foarte scurt primele măsuri esențiale. Succesul necesită ca ele să fie urmate atât pe plan economic cât și pe plan moral. Combaterea corupției în continuare va determina felul în care opinia publică va accepta sacrificiul și va sprijini programul de redresare a țării.

Mihai KORNE

"CRONICA NEAGRĂ A ECONOMIEI ROMÂNEȘTI"

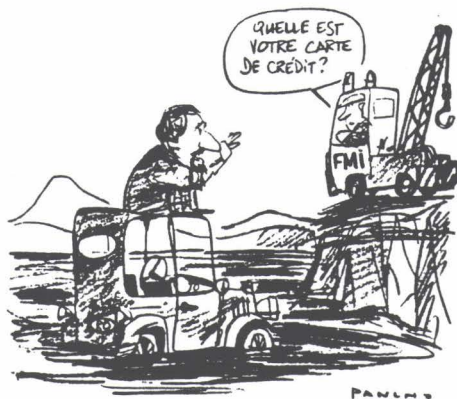
Pe 29 ianuarie a avut loc o premieră la televiziunea română. Șeful executivului, Victor Ciorbea, a ținut o conferință de presă în fața națiunii, avându-i ca invitați pe reprezentanții în România ai Uniunii europene, Karen Fogg, și ai Băncii Mondiale, François Ettoni, pe guvernatorul Băncii Naționale Mugur Isărescu. În fața a peste 100 de ziariștilor români și străini cei patru vorbitori au făcut o radiografie a stării economiei românești. Pentru prima oară s-a practicat transparența, recunoscându-li-se românilor dreptul de a cunoaște situația reală a economiei.

Conferința de presă a debutat cu discursul primului ministru. La 11 decembrie 1996 când a fost prezentat programul de guvernare, executivul credea că se poate pleca de la cifrele declarate la predarea "gestiunii". Dar o lună și jumătate noul guvern, în loc să demareze reformele a trebuit să depună o uriașă cantitate de muncă, cu sprijinul specialiștilor străini, pentru a evalua adevărata realitate de la care trebuie pornit. "Este condamnabil că ani de zile s-au publicat rapoarte, cărți mai mult sau mai puțin albe, s-au arătat la televizor grafice în culori vesele, dar niciodată nu i s-au prezentat poporului român adevăratele costuri ale amânării reformei. Ani de zile s-a cumpărat pacea socială cu prețul imoral al distrugerii economiei naționale".

Câteva cifre din cele oferite de primul ministru : deficitul este de trei ori mai mare decât cel declarat de fostul guvern, reprezentând cca 13% din venitul național; pierderile Renel sunt de 5 miliarde de lei în fiecare zi, ceea ce echivalează cu 1000 de salarii medii anuale pierdute; SCFR a pierdut anul trecut 1700 miliarde lei; împrumuturile agricole, 4.000 miliarde lei, sunt irecuperabile. Situația s-a înrăutățit continuu de la jumătatea anului trecut. Creșterea economică de 3,4% cu care se lăuda fostul guvern, era nesănătoasă fiind realizată de întreprinderi care irosc resurse, generează pierderi și multe dintre ele nu-și achitau, cu consimțământul puterii, datoriile la stat și asigurările sociale. Deci "creșterea" a fost plătită cu deficit fiscal, bugetar și extrabugetar, ceea ce a dus la creșterea alarmantă a inflației - de trei ori mai mare decât cea prevăzută, iar leul s-a devalorizat în mod abrupt. "Diferențele neînscasate sunt o povară grea pentru societate (...). Cauzele sunt în principal neplata impozitelor și a taxelor de către agenții economici nerentabili, evaziunea fiscală și un sistem legislativ neadecvat, lipsit de sancțiuni corespunzătoare", a precizat primul ministru.

"Teoretic, dar numai teoretic, există două alternative. Prima constă, evident, într-o schimbare radicală, în promovarea coerentă și accelerată a reformei. În a doua variantă am putea continua ca și până acum Dar cabinetul pe care îl conduc nu va accepta această variantă. Avem toate motivele să credem că nici cetățenii României nu o vor accepta. Reforma trebuie făcută cu orice preț politic, iar acest guvern e gata să-l plătească. (...) Nu este vorba că vrea Guvernul, că vrea primul ministru, că vor organismele internaționale. Este vorba de ultima șansă a României".

Au urmat întrebările ziariștilor. Karen Fogg (U.E.) a explicat că suspinerea guvernului Ciorbea este în primul rând tehnică: "definirea unei situații economice și sociale pentru a face față unei situații

Le Monde, 21/II/1997

economice foarte dificile" - și apoi financiară, prin programul Phare, datorie nerambursabilă, sau împrumuturi macroeconomice.

François Ettoni, ca și Karen Fogg, au confirmat în întregime declarațiile premierului Ciorbea. "Derivele finanțelor publice, absența de adevăr a prețurilor a antrenat o acumulare a datoriilor care nu au fost decât amânate și acum ajung la scadență". Mijloacele de remediere ale acestei situații sunt aceleași propuse precedentului guvern, dar mai intense fiindcă "un anumit număr de datorii s-au acumulat în ultimii patru ani și deci e nevoie de un tratament mai riguros".

Într-adevăr, mijloace de remediere au fost negociate și semnate cu guvernul Văcăroiu, dar de patru ori reprezentanții organismelor financiare internaționale au stopat finanțarea tocmai pentru că prevederile din aceste acorduri nu au fost respectate. De unde prudența privind finanțarea : "Di. Kanastet (directorul B.M., n.n.) și chiar eu însumi am fost impresionați de curajul și hotărârea noului guvern", dar asistența financiară va sosi "la primele semne pozitive ale aplicării reformelor".

La încheierea conferinței de presă, Victor Ciorbea a promis ca în cel mult două săptămâni să anunțe, după această precisă radiografie a "stării națiunii", pachetul concret de reforme și cele de protecție socială.

"ESTE ULTIMA ȘANSA A ROMÂNIEI".

Într-adevăr, pe 17 februarie, Victor Ciorbea a prezentat principalele reforme : accelerarea privatizărilor care privesc 3600 de întreprinderi până la sfârșitul anului - într-un ritm de până la 50 de întreprinderi pe zi - , restructurarea marilor întreprinderi de stat sau închiderea lor, liberalizarea prețurilor și a cursului monedei naționale.

Operația dureroasă a liberării prețurilor (produse de bază, cu excepția pâinii, transport, telecomunicații, energie), până acum subvenționate,

SONDAJ IMAS IN IANUARIE

31% au foarte multă încredere în președintele țării; 41% destul de multă și 22% nu prea multă.

26% au foarte multă încredere în primul ministru; 21% destul de multă, 12% nu prea multă.

La întrebarea : "dacă v-ați prezenta la vot cu ce partid ați vota?"

CDR - 58% ; PDSR 19,2% ; USD 9% ; UDMR 4,3% ; PRM 5%

are drept scop revitalizarea pieții oficiale de schimburi pentru a incita exportatorii să prefere vânzarea devizele pe piața bancară în loc de a recurge la operații de compensație cu importatorii. Mircea Ciomara și Mugur Isărescu prevăd pentru anul acesta o scădere de 3% a PIB, o inflație de 97% (față de 59% în 1996) și o creștere a șomajului cu 6,3% (la sfârșitul anului 1996 acesta era de 12%) și o creștere economică în 1997 negativă care însă va pune capăt sporului nesănătos. Primele semne bune după această terapie de șoc ar trebui să apară la sfârșitul anului. FMI și Banca Mondială vor avansa în acest an aproape de 1 miliard de dolari, după ce suspendaseră ajutorul către România datorită încetirii reformelor sub precedentul guvern. Acești bani trebuie să susțină protecția socială : dublarea pensiilor și a salariilor minime, indexarea celorlalte salarii pentru a acoperi până la 75% din inflație.

Le Monde (21 februarie) scria că sindicatele ar fi decise să susțină reformele, "iar populația crede într-o putere care a declarat război corupției și și-a luat riscul de a aresta bancheri și pe Miron Cozma".

P E S C U R T

□ Bineînțeles, PDSR a contestat cifrele și situația prezentată de primul ministru, cu atât mai mult cu cât se afla că deficitul bugetar este de trei ori mai mare decât cel pe care l-a declarat. Au recunoscut că în mod voit n-au respectat condițiile FMI și ale Băncii Mondiale, lansându-se în acuzații împotriva acestor organisme internaționale... Un alt exemplu de "după noi potopul": în 1996, guvernul Văcăroiu și-a propus să reducă datoria publică cu 1748 miliarde lei, lăsând pentru 1997 de șase ori mai mult, adică 12.000 miliarde lei.

□ Pe 11 februarie a fost votată în Senat Legea (80 pentru, 50 contra - "opoziția unită", PDSR, PRM, PUNR) conform căreia investitorii străini pot cumpăra pământ în România. Efectul a fost imediat. 40 de delegați americani și englezi, reprezentând 28 de firme și bănci din cele două țări, s-au întâlnit cu primul ministru Ciorbea, cu președintele Senatului, Petre Roman, cu miniștrii Ulm Spineanu, Mircea Ciomara și Popescu Tăriceanu aflând de la aceștia coordonatele programului de restructurare și privatizare. 18 din cele 28 de firme au parafat contracte de investiție. Michael Watson, șeful delegației și reprezentantul firmei Daiwo Europe Ltd., a declarat : "Avem mai multe miliarde de dolari disponibili pentru investiții în Europa Centrală și de Est, dintre care cele mai multe investiții ar putea fi făcute în România. Țara dvs. este piața de investiție cea mai bună după Polonia".

□ Ulm Spineanu, ministrul Reformelor, a declarat că accesul la întreprinderile care vor fi privatizate trebuind să fie deschis în egală măsură și investitorilor români. Se va alcătui o listă de cca 100 de societăți bancare, acceptate pe piața internațională, care să garanteze pentru investitorii străini, spre a evita spălarea banilor în România.

□ Primarul interimar al Capitalei, Viorel Lis, s-a întâlnit cu oameni de afaceri și politicieni

austrieci la Viena. Aceștia din urmă vor investi în modernizarea rețelei de termoficare a Bucureștiului. Capitala României se va înfrăți cu Viena, a cărei administrație locală este un model pentru întreaga Europă.

□ Protecția mediului și a nevoiașilor se înscrie printre problemele Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PUND). Reprezentanta acestui organism în România, Leueen Miller, a mărturisit într-un interviu acordat *României libere* că bugetul mic pe 1997 de numai 500.000 dolari se datorează faptului că el a fost elaborat pe vremea guvernului Văcăroiu, care, "dacă ar fi acordat o mai mare atenție mediului și protecției sociale, s-ar fi luat în calcul și alte surse de finanțare". Actualul guvern "a adus un suflu nou", "se concentrează mai mult asupra problemelor sociale care coincid cu programele noastre" astfel că sprijinul financiar va spori în 1998 pentru a ajunge la cca 3.500.000 dolari în 1999.

□ *Nadia Constantinescu* - soția președintelui României - numită expert al Ministerului Justiției la Strasbourg în urmă cu un an, este artizanul și susținătorul unei convenții-cadru privind lupta împotriva corupției și crimei organizate care să fie adoptată de toate statele membre ale Consiliului Europei prin armonizarea legislației acestora. Nadia Constantinescu, care susține că noțiunea de corupție să fie extinsă și la nivelul funcționarilor publici, a fost aleasă, pe 27 ianuarie, președintele Comisiei de drept administrativ al Consiliului Europei.

□ La deschiderea anului judecătoresc, președintele țării a vorbit deschis despre corupția magistraților, cerînd celor cupabili "un examen de conștiință" și datoria "de a revizui uitați demisia de onoare". Pe 4 februarie, 30 din cei 32 de magistrați ai judecătorei sectorului 2 din București refuzau să mai intre în sălile de judecată. A doua zi li se alăturau magistrații din celelalte sectoare ale Bucureștiului, din Brașov, Cluj, Bistrița Năsăud, Tg. Mureș, Ialomița, Baia Mare, Satu Mare... Ei cereau ca, printr-o Ordonanță de urgență a guvernului, să beneficieze de un spor de anticorupție trimestrial, un spor de pericolitate, condiții mai umane în sălile de judecată, facilități de cazare și ridicarea salariilor. E drept, veniturile judecătorilor sunt ridicole (cca 400.000 lei lunar, față de sumele câștigate de avocați), sălile sunt neîncălzite, nu există protecție în dosarele grave și nici legile care să le faciliteze activitatea, mai ales în acest moment de ofensivă împotriva corupției. Ministrul Justiției, Valeriu Stoica, a promis că în cel mult o lună, o comisie mixtă (specialiști ai ministerului și magistrați) va finaliza un proiect de lege privind salarizarea, organizarea judecătorească și modificarea taxelor de timbru și a timbrului judiciar. De administrarea judicioasă a acestora din urmă depinde și îndeplinirea avantajelor materiale cerute de greviști. Valeriu Stoica a respins ideea ordonanței, declarînd că e gata să susțină pretențiile magistraților dar într-un cadru legal. Decizi să-și reia lucrul, magistrații au amenințat totuși cu demisia în bloc dacă revendicările lor nu vor fi rezolvate în două luni. E drept, pentru ca a treia putere în stat, după cea executivă și legislativă, să-și recapete demnitatea după ani de zile de umilitoare dependență de comandamentele luptei de clasă, ea are nevoie de mijloace materiale care să o ferească

de tentația corupției. E nevoie, totodată și de o profundă modificare de mentalitate care nu se petrece peste noapte. Dar graba cu care magistrații au intrat în grevă nu e poate lipsită de obscure incitații, în plină ofensivă anticorupție și cînd celelalte categorii salariale fac efortul de a suporta costul reformelor.

□ La cererea unor organizații civice și a unor personalități politice și culturale, Victor Ciorbea a cerut Ministerului de Justiție în regim de urgență să analizeze decizia din 1948 prin care i se retrăsese regelui Mihai cetățenia română. Pe 21 februarie, regelui Mihai i s-a restituit cetățenia română abuziv retrasă. O primă și scurtă vizită a Regelui Mihai și Reginei Ana va avea loc la începutul lunii martie, urmată de altă vizită de Paști. Prima vizită, intitulată "de lucru", va dura trei zile : va începe pe 1 martie, cînd familia regală va fi primită de autorități, duminică va participa la slujba de la Patriarhie, iar luni, 3 martie, se va reculege la momintele de la Curtea de Argeș. Familia regală va locui la Palatul Elisabeta.

□ Parchetul general a obținut prelungirea mandatului de arestare a lui Miron Cozma cu încă 30 de zile. La audierea în fața Curții de Apel din 5 februarie, Cozma a declarat că, înainte de venirea minerilor în septembrie 1991 la București, Gelu Voican-Voiculescu a aterizat cu elicopterul în Valea Jiului. De altfel minerii nu puteau ajunge la București fără complicitatea Ministerului Transportului și, dacă e nevoie să se afle de ce au venit minerii la București, judecătorii n-au decît să-i întrebe pe Ion Iliescu și Petre Roman.

□ Noul suspect apărut în dosarul lui Cozma este Ilie Torsan, liderul Confederației Sindicale Miniere din Valea Jiului. Acesta avea de gînd să organizeze un marș al tăcerii în Capitală pentru a-l "elibera" pe Cozma. Este actualmente cercetat tot pentru evenimentele din septembrie 1991, iar minerii par să-și dea seama că mișcarea de stradă și-a mutat centrul de dezlegare în sălile de judecată.

□ Ministrul de Interne, Gavril Dejeu, a eliberat din funcție 5 generali și doi colonei, printre care și pe gen. Dumitru Iliescu, fost șef al Serviciului Pază și Protocol de la Cotroceni, numit în funcția de comandant al brigăzii de jandarmi de la Bacău.

□ Colonelul Ion Niculescu, acuzat de abuz în serviciu, luare de mită, fals, trafic de influență, demis din Ministerul Apărării, visează să devină un Lebed al României.

□ Senatorii Ticu Dumitrescu (PNȚCD) și Vasile Văcaru (PDSR) au prezentat în 12 februarie Comisiei juridice a Senatului, în prezența directorului SRI, Virgil Măgureanu, două proiecte de lege privind accesul cetățenilor din România la propriile dosare de Securitate. Proiectul lui Ticu Dumitrescu, în titlul căruia există sintagma "deconspirarea securității", cere publicarea listei informatorilor în cazul în care aceștia ocupă funcții de răspundere, începînd cu cea de sub-prefect, scoaterea imediată a acestui fond arhivistic de sub

tutela SRI. Proiectul senatorului PDSR prevede înființarea unei structuri apropiată de cea a Avocatului Poporului care să se ocupe de accesul cetățenilor la o sinteză a propriului dosar. Văcaru susține ideea de a fi publicate dosarele persoanelor care dețin funcții importante. Lui Măgureanu îi este indiferent cine va deține dosarele, cu condiția ca SRI să nu fie arbitrul instituției în cauză, fiind reticent și față de ideea publicării listelor cu informatori. Purtătorul de cuvînt al SRI, N. Ulieru, a fost mai limpede : o persoană care-și va consulta propriul dosar nu va afla nimic despre informatori deoarece orice instituție de acest gen își protejează sursele!

□ S-a decis că arhiva Securității va fi transferată la Arhivele Statului, Măgureanu întrebîndu-se de ce nu s-a procedat la acest transfer mai devreme... Parlamentul a mai decis să controleze activitatea Serviciului de Informații Externe, condus de gen. Talpeș, pînă acum doar sub supravegherea Consiliului Suprem de Apărare a Țării. În ce privește serviciul secret al Ministerului de Interne, UM0215, Gavril Dejeu o considera necesară pentru protecția informativă.

□ Purtătorul de cuvînt al MAE, Gilda Lazăr a anunțat în 12 februarie că ministerul a înființat o comisie, condusă de diplomatul Valeriu Tudor, care să se ocupe de situația foștilor diplomați, epurări în 1947. Ea va propune reparații morale și materiale, inclusiv acordarea unor grade și funcții diplomatice. Mulți dintre foștii diplomați au suferit ani lungi de închisoare, alții se află de 40 de ani în exil. Gilda Lazăr i-a invitat "pe toți ce se consideră îndreptățiți să beneficieze de aceste reparații" să se adreseze Ministerului de Externe.

□ Același Minister a anunțat că a numit 28 de ambasadori "diplomați de carieră". Din păcate este exact ce li se poate reproșa : o formație ideologică și o practică ambiguă ce nu reprezintă o garanție pentru perceperea pozitivă a politicii românești peste hotare. Cca 100 de persoane se autopropuseseră pentru posturi de ambasadori.

□ Comisia de mediere a adoptat pe 13 februarie decizia ca persoanele născute în România și stabilite în străinătate, care au cetățenia altor state ori statutul de apatrid, să fie scutite de plata taxelor consulare pentru viza necesară călătoriei în România. Sunt scutite de taxă și persoanele care pot demonstra că au cel puțin un părinte născut în România.

□ Tot pe 13 februarie, Senatul a adoptat o modificare a Legii 3/1977 privind pensiile și asistența socială. Pensionarii de origine etnică română, stabiliți în străinătate, își vor putea primi pensiile în lei, acordată direct titularului sau unui mandatar, suma putînd fi depusă într-un cont personal deschis la instituțiile bancare cu care Ministerul Muncii are o convenție. Numărul acestor pensionari s-ar ridica la 1032.

□ Populația României s-a redus în 1996 cu 71.000 de suflete.

□ PDSR consideră că HG de aplicare a Legii caselor naționalizate modifică legea, deci nu este constituțională. Partidul lui Ion Iliescu recomandă chirișilor, afectați de aplicarea legii, un "jurist eminent" în persoana fostului președinte al Curții Constituționale, Antonie Iorgovan...

**ABONAȚI-VĂ
LA LUPTA**

SÎNTEM MARI ... DAR NE PUTEM AMELIORA

*"Între cel puternic și cel slab,
între cel bogat și cel sărac,
între stăpîn și servitor,
libertatea este cea care asuprește
și legea cea care eliberează"* (Talleyrand)

☛ Miron Cozma, ca locatar turistic la Snagov, nu obișnuia să plătească acolo chiria. Secretarul guvernului Văcăroiu, Hrebenciuc, se îngrijea a-l proteja. Cînd delegata ASDS (proprietarul) îi amintea marelui ortac restanțele (49 M lei în 1995), acesta îi răspundea cu un bogat repertoriu de înjurături terminat cu un argument beton : "O să plătesc cînd o plăți și Văcăroiu". Știa el ceva. Salariul lui Mironel în ajunul arestării : 5,5 M lei (*România liberă*, 20/I)

☛ *Adevărul*, după ce demascase în două articole persoana lui Costin Scorțea pentru "complicitate la jefuirea Combinatului siderurgic Oțelul Roșu", l-a văzut recent numit secretar de stat la Ministerul Industriei. În fine, cel puțin așa semnase criticatul un drept la răspuns. Între timp, Corpul de Control al primului ministru a confirmat majoritatea acuzațiilor ziarului. În ediția sa din 4/II, cotidianul anunța că președintele Constantinescu și premierul Ciorbea au revocat ceea ce fusese doar o propunere. De o veșnicie nu s-a mai văzut așa ceva în Țara Românească.

☛ Cronica mondenă anticorupție e arhiplină. Directorul general al Petrotel București, arestat și trimis în judecată (*Adevărul* 31/I) Primarul din Moroșani, Dâmbovița, arestat pentru luare de mită (*Adevărul* 3/II). Pentru diferite mișmașuri, presa anunță săptămînal arestări de polițiști. Ultima s-a petrecut la Galați (*România liberă*, 3/II). O lungă listă de case, toate ocupate de fosta nomenclatură. Alte 10 arătoase case, în *România liberă* (23/I), ocupate de diverse personalități politice. Una din ele o deține Ion Rațiu, fosta casă a lui Dimitrie Gusti, în ciuda unei decizii de justiție pentru redarea ei urmașului fostului mare sociolog. Alexandru Tobă, fost prefect de Dolj (predecesorul lui Răducănoiu), de meserie profesor universitar, arestat în flagrant delict de miță. Acasă, ca sa nu aibă omul liniște. Oamenii legii au găsit 30 de plicuri goale, ordonat scrise cu numele studentului și "cotizația". În timpul descinderii suna la ușă o nouă candidată. Oamenii legii au refuzat să țină seama de prietenia la tobă cu dom' Oliviu Gherman (*România liberă*, 7/II). Deputatul PDSR Gabriel Bivolaru, care a fost audiat de Parchet și, după ridicarea imunității parlamentare, va fi audiat de Poliție, este acuzat ca a păgubit BRD cu peste 70 de miliarde de lei. Alt infractor, oblojit de poliția vilceană - a cărei conducere a fost recent înlocuită - e căutat pentru șantaj, tîlhărie etc. Activitatea lui Vasile Gorun consta în a-și oferi "serviciile" unor firme, luînd ostatici și cerînd dobînză de 100% la împrumuturi.

☛ Mafia cimitirelor (avem și asta) a concesionat "dubios" 750 mp din cimitirul ortodox Străulești II unor arabi (*Adevărul* 24/I). Ecumenism sau nu, vor fi arestați niște

vii.

☛ Vameșii gălățeni, curioși, au reținut un vapor ucrainean în care au descoperit țigări de contrabandă pentru 3 Md lei (*Adevărul* 3/II). Iar colegii lor conștanțeni, care au ținut să vada ce "jucării pentru copii" se aflau într-un container venit din Turcia, au găsit tot țigări de contrabandă : 2 Md lei (*România liberă*, 22/I)

☛ În ciuda aglomerației ce domnește în închisori, poliția română se angajează (la cererea Justiției) să-i adăpostea în continuare pe Sever Mureșan și Mihai Hossu, foști patroni la Dacia Felix (*Adevărul*, 4/II). Chiria o vor plăti la urmă.

☛ Nu mă îndoiam că în drumul Comisiei anticorupție vor fi bolovani și chiar stînci. Uneori piedicile sunt demne de Caragiale. La prima ședință a comisiei județene Tulcea, prim procurorul și inspectorul șef al poliției s-au grăbit să garanteze că în județul lor nu exista corupție (*România liberă*, 5/II).

☛ 25 de clandestini români, 10 veniți direct de la închisoare, au fost îmbarcați într-un charter și expediați la București (*Radio Europa liberă*, 6/II). Unde vor avea surprize cu pașapoartele ce intenționează să le retraga ministrul de Interne Gavril Dejeu, pentru a fi dăunat imaginii țării (*Radio Europa liberă*, 16/II).

☛ *Tinerama* (4/II) vorbește de o "lege criminală". Autor Florin Georgescu, fostul ministru de Finanțe din echipa Văcăroiu. Cînd o întreprindere lansează un produs pe piață, ea trebuie să achite anticipat toată TVA, ca și cum întreaga marfă s-ar fi vîndut. Pentru returnări, stricăciuni, etc, fiscul restituie diferența. La sfîrșitul anului, cînd banii s-au devalorizat. Și uite așa îi speriem pe investitorii străini.

☛ Președintele Curții de Conturi : 87% din societățile comerciale verificate prezintă numeroase nereguli. Din cele 600 controlate, doar 80 îndeplinesc condițiile pentru privatizare (*Adevărul*, 9/II).

☛ În locul importului de cereale (care a îmbogățit mulți prieteni ai vechii puteri), Ministerul Agriculturii a decis să împrumute din vecini 100-200 000 t de grîu pe care le va restitui după recoltă.

☛ Iar Ministerul Finanțelor a elaborat un proiect de lege pentru suspendarea impozitului agricol timp de trei ani. Era scris în Contractul cu România. Dar agricultura datorează Olțchim-ului din Râmnicu Vâlcea 24 Md lei pentru pesticide (*Adevărul*, 1/I). Poate renunțăm într-o zi la ele.

☛ Salariul minim pe economie a fost fixat

cursul valutar pe 17/II 1997
1 dolar SUA = 6700 lei; 1 franc francez = 1204 lei; 1 marcă germană = 4067 lei.

la 150.000 lei, după consultări cu mai multe sindicate (*Radio Europa liberă*, 16/II)

☛ Uniunea europeană a acordat României un ajutor de 400.000 Ecu, prin programul Phare, pentru promovarea investițiilor străine (*România liberă*, 23/I). Nu e mult, dar mai punînd valoare adăugată, vezi imaginație și chibzuială, se poate face mult.

☛ Casele de schimb sunt arhipline de valută. Lipsesc lei (*Adevărul*, 6/II)

☛ O librărie din Bacău, particulară, vinde cărți în rate, dacă factura depășește 100.000 lei (*România liberă*, 3/II). Sfînta inițiativă privată.

☛ Nu știu dacă locuitorii de la Cernavoda și-au dorit centrală atomică, nu știu dacă ei dorm liniștiți cînd se scutură Vrancea, dar cert este că ei au tremurat de frig în iarna asta, în casele lor, iar apă caldă nu mai au din trecută (*România liberă*, 5/II)

☛ TAROM și British Air Petroleum au semnat un contract prin care ultima investește 8 M dolari pentru construirea unei stații de aprovizionare cu carburanți a avioanelor (*România liberă*, 7/II)

☛ Exportăm tot ce se poate. Chiar și proxeneți. Cami și Mițu au organizat o filiera la Antalya (coasta mediteraneană a Turciei asiatice). Cu fetițe din țară, evident. Tariful : 50 DM ora și 100 DM noaptea. Inclusiv visele. Dar visul a fost alungat de poliția din Dâmbovița care a descoperit afacerea (*Adevărul*, 5/II).

☛ Alte fete, alte isprăvi. Se cunosc cazurile de violență în școlile din Franța, unde autori sunt băieți de toate vîrstele. La grupul școlar industrial Sf. Pantelimon din Capitală, elevii erau terorizați, rackets și bătuți de un grup de adorabile fete (*România liberă*, 6/II).

☛ Treburi țigănești. La Baia Mare, cel mai curat cartier este cel al țiganilor. Nu e gluma (*Adevărul*, 3/II). Îmi amintesc cu plăcere de locuința modestă a Linei-florăreasa, pe str. Mașina de Pîine, unde varul strălucea vesel. Primarul Sibiului l-a sfătuit pe Constantin Cioabă, consilier județean din partea romilor, să-și controleze mai bine etnicii. Căci imobilele ridicate de aceștia ilegal vor fi dărîmate (*Adevărul*, 9/II)

☛ La Călărași colaborează pașnic prefectul PNȚCD cu primarul PUNR. Toată lumea e mulțumită (*Adevărul*, 1/II). Cînd nu diabolizăm diavolul mai mult decît trebuie.

☛ Se continuă aplicarea Contractului cu România. HG 11/97 extinde lista caselor ce pot fi revendicate de foștii proprietari sau urmașii lor, indiferent dacă domiciliază în țară sau străinătate. Cei care au fost obligați să renunțe la cetățenie, pot depune dosarul de revendicare dacă fac dovada că au declanșat procedura pentru reobținerea cetățeniei (*Adevărul*, 7/II).

☛ Mi-e rușine s-o amintesc, sucevenii l-au votat pe Ilici Iliescu. Ca mai toată Moldova. Ca răzbuinare, noul prefect a deschis ușa pentru toți pâlmașii care au treburi la Prefectură, după ce 7 ani fusese închisă de cel pe care-l tot votau. (*România liberă*, 8/II)

Șerban DEMETRIU

Mineriada din 1990, care acoperea paginile ziarelor franceze cu un amestec de senzațional și oroare, a fost urmată în anii următori, dacă și când mai se vorbea despre România, de drama orfeliantelor, de mici notițe referitoare la "grupuri de români" prinși cu diverse furtigașuri și de numărul "românilor" expediți în chartere acasă. Nici în perioada alegerilor din noiembrie presa franceză n-a fost generoasă, plana încă un dezinteres, aproape o prudență, dacă nu informația distorsionată provenită din surse deloc inocente.

Odată cu periplul început de președintele Constantinescu la Lisabona, urmat de Davos, Bruxelles și Paris și mai ales cu ocazia vizitei lui Jacques Chirac din 21-22 februarie, mass media franceză a abandonat clișeele comode, obligată să se plieze în fața unei realități neașteptate: la București democrația este mai matură și semnalele politice mai coerente decât lăsau să se întrevadă prejudecățile și șabloanele. Lupta decisă împotriva corupției, claritatea și curajul analizelor economice, fermitatea deciziilor de remediere în acord cu organismele internaționale, o populație care, după atîta suferință are încă înțelepciunea de a fi dispusă ca un consens asupra binelui public, a dezvăluit, brusc, o altă lume. Și ceea ce a surprins, mai ales în contactele diplomatice directe, a fost absența aceluși dublu limbaj paralizant, înlocuit cu discursul credibil, epurat de ecranul turbure al limbii de lemn. Desigur, o stare de grație, efemeră prin definiție, dar care trebuie convertită la acel elan adevărat, frînt atît de dureros acum 7 ani. "Am renunțat la orice campanie de imagine a României în exterior, pentru că ceea ce se schimbă este realitatea, iar imaginea va depinde de succesul nostru" a declarat Emil Constantinescu la înfîlnirea cu studenții de la

Universitatea din București, cu ocazia vizitei președintelui francez pe 22 februarie 1997.

Schimbarea de imagine a președintelui României, de la abilitul "aparatic" Iliescu la "omul surzător, călduros și subtil a cărui recentă victorie politică nu i-a risipit aerul detașat de intelectual" (*Le Figaro*) este subliniată și de publicarea în *Le Monde* (22/II) a unui articol semnat de Emil Constantinescu, profundă analiză a folosirii libertății, care aminteste de exercițiile eseistice ale unui Havel. De altfel, preciza *Figaro Magazine*: "noul președinte român vrea să reușească ceea ce predecesorul lui n-a încercat: să "decomunizeze" România cu ajutorul Franței".

Le Figaro din 18 februarie acorda o pagină întreagă realităților economice românești, titrînd, deasupra unei fotografii a primului ministru V. Ciorbea: "București joacă jocul adevărului", referindu-se la măsurile de reformă anunțate și mai ales muștrîndu-i pe oamenii de afaceri francezi pentru lipsa lor de inițiativă. E drept, acest interes a fost frînat, explica Gérard Nicaud de o legislație descurajantă și de ambiguitatea reformistă a fostului regim. Mai erau și alte piedici, constată Stéphane Kovacs (*Le Figaro* din 22/23 februarie): birocrația și corupția la toate nivelele într-o țară în care 40% din PIB se datora economiei subterane, pagină neagra pe cale de a fi întorsă prin efortul legislativ în curs și prin ofensiva împotriva corupției.

De altfel, același număr din *Le Figaro* titra: "România a întors pagina", recenta alegere a lui Emil Constantinescu "marchează adevărata întoarcere la democrație". "Spre deosebire de F. Mitterrand căruia, în aprilie 1991, nu-i era ușor să caționeze regimul hibrid al lui Ion Iliescu și Roman, J. Chirac poate să se prevealeze fără nici o restricție mentală sau verbală de dubla aspirație europeană și democratică a poporului român, încarnată în triumful electoral al lui Emil Constantinescu (...) și să-i aducă "încrederea" "prietenia ei din totdeauna".

Ziarele franceze s-au referit mai ales la susținerea pe care Franța s-a oferit să o acorde României în privința aderării ei la OTAN și la Uniunea europeană: "Poziția Franței este clară - toate țările candidate trebuie plasate pe picior de egalitate" (...) puteți conta pe sprijinul Franței. Ea va fi avocatul vostru". Un "avocat prieten și atent", insista *Le Figaro* din 24 februarie, citînd precizarea președintelui francez că obstacolul aflat în fața României pe calea integrării "nu este nici rus, nici german, ci american", însă atul României este de a "reprezenta o poziție foarte importantă pentru flancul sud al Alianței atlantice", fără sa spună, scrie Paul Guilbert, că ea "ar putea la un moment dat înlocui incerta Turcie".

Regăsirea tradiționalei prietenii franco-române a fost marcată de fraze care depășesc în retorica lor călduroasă, protocolul diplomatic: "Pe cine, pe ce mare națiune poate conta Franța în Europa centrală și orientală? Pe România..."

Semne de entuziasm și căldură au semănat tot periplul lui J. Chirac la București, vizibile mai ales în reportajele televizate: răspunsul "Bonjour monsieur le président" tunat la un ison de soldații trecuți în revistă, trecerea pe sub Arcul de Triumf, depunerea coroanei de flori la bustul lui Corneliu Coposu, animata înfîlnire cu studenții bucureșteni, dezvelirea, împreună cu primarul Capitalei Lis, a plăcii cu noua denumire - Piața Charles de Gaulle - a fostei piețe numită în anii '50 Stalin..., ministrul de Externe al Franței potrivit, îngenunchiaț, niște cuburi cu copiii dintr-un orfelinat, *Frère Jacques* intonat fără "accent" de aceeași copii abandonaj...

Vizita lui Jacques Chirac, însoțit în România de miniștrii Jean-Louis Debré, Hervé de Charette, a avut, pe lângă interese comune politice, culturale și sociale, un interes economic, marcat de cei 11 șefi de întreprinderi care l-au însoțit, printre care și actorul Gérard Depardieu, acesta din urma preocupat nu numai de proiecte culturale dar și de sectorul agroalimentar. Nu afirma Emil Constantinescu într-un interviu publicat de *Le Figaro* în 20/II: "Nu sunt numai conducătorul unei țări, dar și a celei mai bune "afaceri" din Europa centrală: o piață de 23 de milioane de locuitori, practic neocupată, cu o mînd de lucru foarte bine formată și cu resurse naturale prost exploatare? Iar un membru al delegației franceze exclama: "J. Chirac este cel mai bun vînzător francez". Adresîndu-se oamenilor de afaceri ale ambelor țări, Chirac i-a îndemnat: "probați că aveți chef să cîștigați", fără însă să uite de a-i avertiza pe români: "sper că principalele obstacole în dezvoltarea schimburilor noastre, reglementările vamale, fiscale, formalitățile administrative, statutul rezidenților vor aparține curînd trecutului". În cursul acestor două zile în România s-au încheiat două afaceri. Jean Luc Lagardère a încheiat un contract de 650 de milioane de franci în domeniul telecomunicațiilor pentru Ministerul Apărării și cel al Internelor, Matra-Hachette aflîndu-se în concurență cu grupul american Motorola. Printr-un alt contract de mai multe milioane firma Mathurins va produce muniții împreună cu românii. Alte dosare sunt în curs, ca de pildă, Ungir și firma românească Otelinov vor putea produce oțel împreună, firma Les Suceries de Corbeille speră să cumpere fabrica de la Pașcani.

Și totuși, realitatea economică a unei Românie care a pierdut 7 ani în stagnare și proliferarea corupției nu lasă loc unui optimism delirant. Și președintele Constantinescu a subliniat-o cu luciditate: "Uniunea europeană trudește pentru a ajunge la moneda unică, în vreme ce România se străduiește să-și stabilizeze propria monedă". Fiindcă dincolo de inconetabilul șoc emotiv al regăsirii franco-române în acest context de bunăcredință, rămîne înfruntarea tenace, îndelungă, a dificultăților.

A.C.

Investiții în România (1990-1996)

Din 1990 România nu a atras decît 10 miliarde de F. de investiții străine față de 60-80 miliarde F în celealte țări est-europene.

Coreea - 235 milioane dolari
 Germania - 212 milioane dolari
 Italia - 211 milioane dolari
 Olanda - 177 milioane dolari
 USA - 176 milioane dolari
 Franța - 150 milioane dolari

Anul trecut s-a deschis al Paris Centre de promotion pour la priavtion de masse en Roumanie (CPPR), birou finanțat de Uniunea Europeană, prin intermediul unui credit Phare. Bani s-au terminat și CPPR ar trebui să-și închidă porțile dacă Franța (după modelul Germaniei, de pildă) nu decide să-l finanțeze, decizie care va fi luată, poate, cu ocazia vizitei președintelui Chirac în România.

Le Figaro, 18/III/1997

Pe 27 ianuarie s-a redeschis Atelierul lui Brâncuși, eveniment sortit să marcheze aniversarea a 20 de ani a Centrului Georges Pompidou.

În 1957, în ajunul morții sale, Brâncuși, date fiind relațiile sale privilegiate cu directorul Muzeului național de artă modernă de atunci, Jean Cassou, lăsa statului francez atelierul, cu totalitatea operelor aflate în incinta acestuia: 137 sculpturi, 87 de socluri, 41 de desene, 2 picturi, peste 1600 de plăci fotografice pe sticlă și tiraje originale făcute de Brâncuși însuși, o bibliotecă, discuri etc. Donația era însoțită de o condiție: *"intră în sarcina statului francez să reconstituie, de preferință în Muzeul național de artă modernă, un atelier conținând operele mele, schițele, instrumentele, mobilele"*.

Atelierul original, care se afla la numărul 8 Impasse Ronsin (75015 Paris), în Montparnasse, înconjurat de alte ateliere (v. alăturat) era cu mult mai mult decât un spațiu de creație, ceea ce justifică exigența donatorului de a-l conserva sau reconstitui. Atelierul devenise pentru Brâncuși spațiul privilegiat de prezentare a propriilor opere, într-atît încît, începînd din anii '50, refuza sa expunã.

Cel mai practic pentru a-i păstra autenticitatea ar fi fost de a-l conserva,

numai cã intimitatea și modestia atelierului se acorda dificil cu transformarea lui în loc public. De altfel, Brâncuși era chiriaș și proprietarul, Asistența Publică, voia de mult să-i rezilieze contractul pentru a extinde spitalul Necker.

Atelierul reconstituit în 1962, la subsolul palatului Tokyo, deși n-avea lumină naturală și nici proporțiile convenite, păstra ceva din spiritul și sufletul locului de origine. Cînd colecția de artă modernă a fost mutată de aici la Beaubourg, clădirea nouă nu putea, prin concepția ei, conține atelierul așa cã s-a preferat construirea, alături, a unei bojdeuci, destul de asemănătoare totuși în interior cu atelierul, așa cum era el fixat în fotografiile sau în memoria legatarilor Natalia Dumitrescu și Alexandru Istrati. Dar pușini dintre miile de vizitatori zilnici ai Centrului Pompidou descopereau minuscula clădire, foarte neîndemînic articulatã la colosul cu aspect de rafinãrie al Centrului. Atelierul a sfîrșit prin a fi interzis publicului, în 1990.

Dominique Bozo, pe atunci director al Centrului, și Renzo Piano (unul din arhitecții Beaubourg-ului) au proiectat de data aceasta o reconstituire distribuită în patru spații, adăpostite de pereți transparenți, vizibile dintr-un culoar circular.

treceau prin vechiul atelier, cîte din piese au fost rãsturnate și au necesitat reparații!

Sigur cã visul, și pentru cel care filmează și pentru vizitator, este de a circula printre obiecte, dar, la un moment dat, te acomodezi. În primul moment îți vine să spui: așa cum este această încăpere, îi mai lipsește un manechin care să-l reprezinte pe Brâncuși așezat pe un scaun, o momîie în plus care să accentueze artificialul, vitrina. Această impresie, cu timpul, se șterge și, ceea ce nu găseam în primul moment, spiritul, umbra, treptat o redescoperi, de data aceasta pornind de la o operă.

A.C. - *La urma urmei, în această lectură de la operă la întreg, care inversează demersul de la ansamblu la detaliu pe care l-ar fi permis "copia" atelierului, există mai multă fidelitate decît într-un "autentic" mimas.*

B.J. - Tocmai de aceea cînd în articolul din *Le Monde*, Geneviève Breerette scrie cã acest atelier este mai degrabă iluzia atelierului decît atelierul în sine, am suris. De altfel, așa cum se întîmplă cu toate lucrurile care se coc în acest laborator al muzeografiei moderne, care este Centrul Pompidou, și acest atelier este un pariu care va fi cîștigat în timp. Prezența

"UN PARIU CARE VA FI CÎȘTIGAT ÎN TIMP"

interviul cu Bujor T. Rîpeanu

Director al *Editurii Video* din Ministerul Culturii, istoric de film, coautorul recentului "Dicționar al cineaștilor români", Bujor T. Rîpeanu a venit cu o echipă de filmare pentru a realiza un reportaj-document al atelierului în primele lui zile, dar și în perspectiva realizării unui film despre Brâncuși, film care se încadrează preocupãrii acestei instituții care se ocupã de arta românească și de marii artiști din țară și din lume

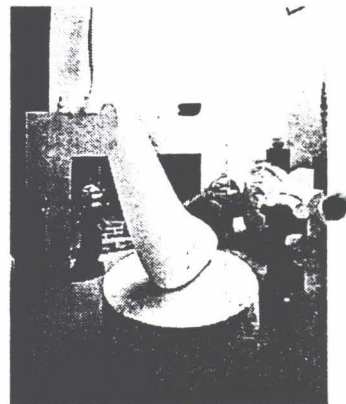
A.C. - *Presupun cã primul șoc este emotiv...*

B.R. - Este emoția așteptării celui care știe ce reprezintă atelierul și care își dorește o înțînire sau o reînțînire în măsura în care ea înseamnă confirmarea trăirilor sau poate eliminarea dezamăgirilor, mai ales în privința precedentei formule, pe care mulți au acuzat-o de o anume improvizație.

Sigur, dezafectarea atelierului și împãrșirea pieselor în Muzeul de Artă Modernă sau expoziția retrospectivă din 1995 nu puteau să compenseze lipsa atelierului. Și nu numai pentru cã era voința lui Brâncuși, ci pentru cã reprezenta modalitatea de expunere gîndită de el, iar pentru noi românii teritoriul insolit pe care și-l alcătuisse. O emoție în plus pe care nu știu cum o percep vizitatorii străini. Am pus, cu discreție, întrebãri unora dintre persoanele direct responsabile de acest nou atelier: în acest spațiu, se simte ceva din țara îndepãrtată de unde venea, din caracterul românesc al amenajării lui? Au fost foarte mirați, transferînd rãspunsul asupra universalității artei lui, reducînd eventualele sale rãdãcini, "foarte îndepãrtate", doar la originea formei. Evident, nu era vorba de o supralicitare a

etnologizãrii, și arhitectul Piano și ceilalți au înțeles, cu riscul unor reacții negative, cã trebuia evitatã "copia".

Această reacție negativă, la nivelul așteptãrilor, am avut-o și eu în primul moment: clopotul de sticlă în care se aflã atelierul, închiderea lui dupã vitrine și o anumita dominantă de aseptice, de alb de spital pe care-l are totul. Am avut însă privilegiul de a filma ore în șir și, acest contact repetat îți impune concepția muzeografică care, la urma urmei, trebuie analizată. De la studiul luminii și a amestecului de lumină directă cu cea studiată, profund studiată, care urmãrește și variația luminii pe parcursul unei zile și a tipului de zi, mai întunecoasă sau mai însorită, pînã la a pune în valoare - fãrã accentele supãrãtoare ale spoturilor - anume secțiuni, anume accente din întreg. Această condiție specială mi-a permis să decupez, așa cum o făcea și aparatul de filmat, operă de operă, să elimin senzația neplăcută a clopotului de sticlă și să accept această propunere. Cu atît mai mult cu cît, în spatele ei, există niște rașuni practice: cîte piese din sculele lui Brâncuși au dispãrut "împrumutate" pentru todeauna de cei care

fotografiilor în spațiul care există în spate și schimbarea unor exponate, care să permitã un plus de analizã în raport cu imaginea, așa cum o vedea Brâncuși, sunt iarăși elemente de sprijin care pledează pentru valabilitatea formulei și, mai ales, pentru consumarea ei în etape succesive.

A.C. - *Asia presupune și un vizitator cu altã educație a privirii și care să aibã gustul de a reveni pentru a profita din plin de ineditul savant al unor asemenea formule muzeografice.*

B.J. - Cel care vine cu ideea cã intrã prima oară în acest sanctuar, va fi cu atît mai cãt de banda muzicală internațională cu trimiteri foarte libere ale unui ceardaș vesel. E drept cã acompaniamentul muzical este o articulară foarte delicatã. Deși Brâncuși îi cînta la vioarã lui Satie muzică populară românească pînã la a-l face să zică cã ar cere naționalitatea română sau cã, printre discurile lui, se afla muzică amerindiană sau din Extremul Orient nu înseamnă deloc cã banda muzicală să

transmită folclor autentic românesc sau prelucrări de tip Zamfir de orgă cu nai!...

În fine, unii spun că lipsește praful. Este o impresie pripită. Și nu poți ajunge la concluzia aceluiași articol din *Le Monde* care zice că, din cauza acestui tip de prezentare, poți să te îndoiști de autenticitatea sculpturilor expuse. Nu-i deloc așa.

A.C. - *Să ne întoarcem acum la moștenirea lui Brâncuși din România, de la Tg. Jiu. După ce aflasem în anii trecuți vești alarmante, cătez : "Ansamblul Brâncuși este în paragină, masa perii și coloana sunt pradă amintirilor scrijelate, deși s-a înființat un "Centru Național C. Brâncuși" pentru care s-au alocat 133 milioane - mașini, telexuri, faxuri și a fost pus în fruntea lui fostul secretar PCR, azi senator PRM, Ion Micioi. Dar Micioi n-are sediu, așa că-și vede mai departe de afaceri și la Masa Tăcerii mănâncă gunoierii... Dintr-un articol recent, publicat de Adevărul, am înțeles că restaurarea, în sfârșit începută, se desfășoară ca o operație sub pecetea secretului, cu soldați care o apără de orice privire.*

B.J. - Este viziunea "americană" a patronului, Radu Varia, președintele Fundației care se ocupă de reastaurare și care ține să valorifice în exclusivitate orice imagine a operației, sperînd că televiziunile se vor îmbulzi să i le cumpere. Sigur, cine trebuie să finanțeze un asemenea proiect trebuie să se gîndească și de unde ia banii, dar nu închizînd obloanele așa cum se întîmplă cu atîtea lucruri în țara românească. Cînd am știut că începe dezasamblarea și am văzut că, din protocoalele semnate cu diversele organisme a fost eliminat articolul pe care-l cerusem - toate operațiile vor fi filmate de noi ca unitate specializată a Ministerului Culturii - și a fost înlocuit unul care stipula că toate drepturile de imagine sunt ale dlui Varia și ale Fundației sale, am obținut o împuternicire ministerială și am filmat tot. Important este însă, la urma urmei, ca restaurarea, care a avut o primă fază dureroasă - dezasamblarea, - să se facă în termenul calendaristic stabilit și în termenii tehnici pe care și i-a propus.

A.C. - *Cînd ar trebui să fie gata?*

B.R. - Termenul limită este toamna acestui an.

În 1926, Brâncuși trimetea în Statele Unite în jur de 20 de sculpturi pentru o expoziție personală. Sculpturile sunt oprite la vamă și, pentru că nu li se recunoaște statutul de opere de artă, sînt taxate ca marfă. Un mare număr de personalități artistice se mobilizează și în 1927 are loc celebrul proces al definiției operei de artă.

Cu ocazia inaugurării Atelierului, în ianuarie 1997, Teatrul din Lorient (Bretania) a realizat spectacolul (text și regie Eric Vihner, asistat de Sophie Hossenlopp), după consemnarea integrală a procesului din 1927.

"BRANCUSI A FOST UN FEL DE ARHEOLOG"

intervi cu regizorul Paul Barbăneagră

A.C. - *În ce măsură această a treia reconstituire a Atelierului este, în sfârșit, formula definitivă?*

P. B. - Deschiderea acestui nou atelier mi se pare un fapt cultural de mare importanță. Pentru Paris, pentru Centrul Pompidou, dar mai ales pentru noi. Avem, în sfârșit, realizat într-un context tehnic de ținută și respect, un fel de carte de vizita în Occident, o pledoarie pentru realitatea românească.

A.C. - *Nu e o pledoarie pentru că o vrem noi așa?*

P. B. - Nu, pentru că, în această zonă care rămîne laboratorului creației brâncușiene, cei care știu să privească, vor înțelege că adevăratele rădăcini ale lui Brâncuși depășesc contextul cultural al sfârșitul secolului al 19-lea - chiar dacă el a trecut prin școala foarte multor mari artiști. Concepute cum nu se poate mai inteligent, atelierelor - ca trei mari borcane în jurul cărora te plimbi și vezi din toate unghiurile lucrările, unele neterminate - îți restituie puritatea și magia actului creator. În așa fel încît aceste ateliere mi-au confirmat o veche intuiție: Brâncuși a fost, în primul rînd, un fel de arheolog. El restituia o realitate străveche, atemporală - cu încăpățînarea, cu îndărătnicia cu care țaranul a păstrat în memorie formele, volumele, tratarea anumitor materiale, de pildă a lemnului și a pietrei, în coloanele pridvoarelor, a uneltelor sau în ceramică, care îi împodobeau casa și viața - acel climat de densitate spirituală proprie gîndirii simbolice. O bună parte din aceste

aduceri aminte, pe care, în fond, eu le recunosc ca fiind aduse de el din Gorj, vor deveni opere de artă. Cum spunea foarte bine Eliade, Brâncuși crează o punte între arhaismul - nu numai românesc - și acest secol de derută. Să nu uităm, că, dacă Brâncuși ar fi venit la Paris la 1800, n-ar fi avut mare lucru de spus pentru că arta europeană avea încă de propus și de susținut ceva. El ajunge într-un moment de mare dramă, marii creatori nu se mai puteau rezema nici pe academismul kitsch, care inundase arta contemporană, dar nici pe substanța religioasă a artei, de dinaintea secolului al 19-lea, care fusese compromisă. În acest deșert exista poate un singur reper, la care, cu siguranță, Brâncuși s-a gîndit : Cézanne. În rest, cum zicea el, numai, biftece.

A.C. - *În afară de dezvoltarea acestei dimensiuni arheologice a operei, care-i dă și dimensiunea universală...*

P. B. - Universală fiindcă e străveche. Artă țaranului român n-are alt merit decît propria ei memorie...

A.C. - *Atelierele promit vizitatorului și alte descoperiri?*

P. B. - Pe mine, aceste ateliere m-au obligat să înțeleg și alt lucru : din nenorocire, mesajul lui Brâncuși n-a fost întotdeauna înțeles în toată complexitatea lui, care depășește aspectul formal. Dar specialiștii, critica era preocupată, obsedată, de criza limbajului, a codului cultural.

A.C. - *Și tocmai de aceea se practica o exegeză hipertrofiată a limbajului...*

P. B. - Exact. Singurul conținut al acelor ani fusese forma. Or Brâncuși aduce nu numai elemente de ordin formal, el aduce simboluri, care se pierd în negura vremurilor. Cei mai mulți din artiști și critici au fost impresionaj de aportul lui Brâncuși la dezvoltarea unui limbaj. Nu e rău. Dar însemna foarte puțin în raport cu imensa bogăție a operei sale. Sper înă că s-a ieșit, în sfârșit, din această sminteală a avangarzilor, și Brancuși poate fi înțeles așa cum a fost. Un prooroc care anunța, într-un moment de rătăcire și aproape de vid, necesitatea de a redescoperi spiritualul și de a reda un sens artei. Or, aceste ateliere, încărcate de semnificații, ne permit să ne dăm seama cum Brâncuși a trăit un fel de spasm, de zbucium între ceea ce fi promitea cultura contemporană și ceea ce el știa, de la el din sat și, cu intuiția lui genială, considera superior.

Brâncuși în atelier, 1933-1934 (coll. Mnam)

PENULTIMA ORĂ

CASA ROMANEASCA
120 bis, rue Haxo, 75019 Paris
(Metro Télégraphe sau Porte de Lilas)

Sîmbătă, 1 martie, la orele 14,30

va avea loc **adunarea generală** în localul bibliotecii din rue Haxo. Toți membrii asociației sunt călduros rugați să participe la această importantă reuniune.

Sîmbătă, 1 martie, la orele 17

Memorialul Durerii (I), casetă video din seria coborîrii în infern, realizată de Lucia HOSSU-LONGIN.

Monica LOVINESCU și Virgil IERUNCA vor explica sensul acestei evocări.

Sîmbătă, 8 martie, la orele 17

La Roumanie d'aujourd'hui vue par des Français

(... où il sera question de Caransebeș et de Viișoara, villes à travers lesquelles ceux-ci l'ont découvert)

Table Ronde avec la participation de : Marcelle PLEYNET, présidente de l'Association "Les amis de Viișoara", Jean François CHENE, président d'Aquassistance, Ingénieur Dinu IONESCU.

Mulțumim celor care au continuat să răspundă apelului nostru (v. Lupta nr. 246, p. 8) susținînd Association pour la Fondation Mémorial Sighet : Pierre Rosetti., Alexandra Capdeville. Trimiteți contribuția dvs. "à l'ordre de AFMS", pe adresa **Luptei** - 125 Bureaux de la Colline, 92213 St. Cloud

RECTIFICARE

În legătură cu articolul "Acum 50 de ani..." publicat în numărul nostru trecut (Lupta 280, p. 1 și 5), am primit din partea Domnului Grigore Filiti "o punere la punct, pe care, împreună cu scuzele noastre pentru lacuna pe care o revelează, o publicăm mai jos.

*"Precum reiese din invitația (alăturată în copie *), prima delegație primită la președintele Emil Constantinescu a fost cea a Eparhiei și Parohiei Ortodoxe Române din Franța. Erau invitați Sf. Sa Vicarul și Parohul Preot Radu Apostolescu, Sf. Sa Mircea Domitriu, Dl. Gr. Filiti, vice-președinte al Asociației parohiale și Dl. dr. A. Caulea, consilier eparhial.*

După un discurs de binevenire și o binecuvîntare rostite de Sf. Sa Domitriu, Dl. Filiti a prezentat pe scurt situația bisericească și economică a Eparhiei și Parohiei române ortodoxe din Paris, precizînd că statutele lor elaboarte acum 50 de ani prevăd doar revenirea în cadrul Patriarhiei de la București în cazul că aceasta s-ar dota de un Sinod ireproșabil.

Activitatea discretă desfășurată de clerul Parohiei în direcția Basarabiei și în special ajutorul dat regulat deținuților de la Tiarșpol a reținut atenția D-lui Președinte Constantinescu, care i-a vizitat și i-a găsit în condiții groaznice. Convorbirea a trecut pe plan național, intervenind Sf. Sa Domitriu și Dl. dr. Caulea în problema regiunilor basarabene și ale Bucovinei de Nord înglobate, încă, în Ucraina.

Delegația comitetului de inițiativă, căreia i s-a alăturat Sf. Sa Mircea Domitriu, a fost primită ulterior."

(*) este vorba de delegația prin care Sf. Sa Vicarul și Parohul Preot Radu Apostolescu îl desemnează pe Dl. Grigore Filiti să-l reprezinte la audiența de la Ambasada română.

ASOCIAȚIA LIBERALĂ ROMÂNĂ

Anunță cu nemărginită tristețe încetarea din viață, în ziua de 15 februarie 1997, a lui **GRIGORE CALLIGARI**.

Prin această despărțire pierdem un român de mare calitate morală precum și un minunat soț, tată și prieten.

Transmitem familiei îndoliate îndureratele noastre condoleanțe.

Ion Vitez

DECESE

Renate-Dorothea Untaru, la Sydney (Australia); Prof. dr. Andrei Bantaș; magistratul Ionel Țincoca; Veronica Șcrobanec; Vlase Gh. Stamate; Dumitru Țepeneanu; Nucu Vereșteanu; pictor-restaurator Mircea Mureșanu; Cosma Georgescu; Georges Nicolas Vedel; Barbu Bărbulătescu; col (r) Liviu Drăgoiescu; prof. Arpad Kelemen; Mihail Caraiman; Constantin Cergan; Florea Pane (Iașa); ing. Ilie Dorobanțu; Ana Guță; Cristel Melnic; Victor Nicolae; Mircea Fuioreanu; înv. Viorica Enache; Gheorghe C. Petre; Dan Baghina; ing. Ion Șerban; prof. univ. Mircea Naumescu; Mihail Heger; Rina Filip; Victor Stavinschi; Mărioara Nasta-Găureanu; Elisabeta Teujdea; Maria Bucur; farm. Marga Petrescu; Constantin Drăgan; dr. Mioara Gaicu; Corina Cameniță; Petre Burneci; Rafira Spoială; Dumitru Leizeriuc; Emilia Coman; Petre Mateias; Geta Polixenia Dobrescu; Elena Ionescu; Mihai Veltan; Mircea Florin Stănescu; Alexandrina Brănescu (Tidi); col (r), veteran de război Gabriel Caletzeanu; prof. Ana Pătra; Maria Aurica Frunză; Mihai Velțan; Viorica Elena Ene; Maria Săndulescu Tamara Dan; Tori Somnea; George Dibernardo; ing. Dan Nicolici; Teodor Icsărescu; col. (r) Vasile Mera; dr. Victor Florin (Kiki) Gheroniceanu; Georgeta Ionescu (Galați); pictorul Mircea Ștefan Mureșan; prof. Monica Dobre; Claudia Ciochircă; Valentina Valdescu; prof. Ana Scărlătou; Gheorghe Iancu; prof. Letiția Ghencea; Florin Diaconescu din Filarmonica G. Enescu; Aurelia Gorcki; Maria Lențu; Gheorghe Mânța;

NATURALIZARI

"Journal Officiel", 22 și 23 februarie 1997 publică numele următoarelor persoane născute în România, care au obținut naturalizarea franceză: Maria Georgescu, născută la București; Floarea Linca, născută la Istria; Daniel Profiroiu, născut la București; Maria Profiroiu (n. Marcu), născută la Bacău; Achim Calistru, născut la Bacău; Ovidiu Radu, născut la Fălțiceni; Eugen Sima, născut la Aiud; Manuela Natalia Sima (n. Iordache); Cristina Beznea, născută la București; Vasile Buzilă, născut al Ploiești; Lucia Buzilă (n. Lisenco), născută la București; Ioan Marian Chisiu, născut la Dumbrăveni; Gabriel Andrei Gheorghe, născut la București; Camelia Gheorghe (n. Nica), născută la București; Christian Ionuț Ioana, născut al București.

ABONAȚI-VĂ LA LUPTA

le combat

Directeur: Michel Korné 22/02/097
ISSN 1148 - 7321

NUMERO 281

TARIF D'ABONNEMENT ANNUEL

En Francs Français:

FRANCE FRF 250
EUROPE FRF 300

En d'autres monnaies, le tarif est majoré des frais bancaires d'encaissement comme suit.
DEM 100 - CHF 90 - GBP 35

Par avion :

AMERIQUE
AMERIQUE DU NORD FRF350
ISRAEL
AMERIQUE DU SUD
ASIE FRF 450
AUSTRALIE

USA 60 ou équivalent

USA 70 ou équivalent

125 Bureaux de la Colline - 92213 St-Cloud-France
Tel. (33-1) 46020540 Telefax (33-1) 46 02 14 37 - Tlx 270152 F
Commission Paritaire N° 65481 - CCP. : 11 341 71 A Paris

LE PRESIDENT ROUMAIN EMIL CONSTANTINESCU A L'INSTITUT FRANCAIS DE RELATIONS INTERNATIONAL

par Sherban DEMETRIOU

Le 5 février dernier, le Président Emil Constantinescu a été invité par l'IFRI pour donner une conférence. Une salle pleine à craquer, des personnes même debout, quoique on a refusé les non invités. La carte de journaliste de votre serviteur n'a pas été suffisante. Donc, ce fut la ruse pour pouvoir témoigner. Tout le monde, debout, a salué avec des applaudissements l'entrée de M.Constantinescu qui arrivait d'une autre rencontre, à l'Académie de Sciences. Occasion pour le Directeur de l'IFRI, Mr Thierry de Montbrial, d'accueillir son invité par "S'il y a tant d'applaudissements au début, qu'est-ce que l'on aura à la fin? "

Monsieur Emil Constantinescu a présenté un portrait de la Roumanie avant et après les élections de novembre dernier. "On savait que la situation était très critique, mais la réalité découverte a été bien pire". Après 45 ans de communisme et 7 ans de stagnation, les dégâts sont immenses non seulement dans l'économie, la politique ou le social, mais aussi dans la mentalité des gens. Ce sera un défi important du Parlement, du Gouvernement et de la Présidence d'y remédier. Les Roumains sont confrontés avec une très grave crise économique, les prix ont beaucoup augmenté et le réalisme l'oblige de prédire encore 18 mois difficiles. Il ne veut pas vendre de faux espoirs. Il compte sur le fait que les Roumains sentent aujourd'hui qu'ils sont écoutés, qu'ils peuvent œuvrer pour le redressement du pays. Le Président apporte, comme gage de détermination dans l'assainissement du pays, un programme rapide de mise en chantier des réformes. Quand il s'est prononcé devant la presse nationale et internationale, fin Novembre, personne ne croyait dans une proche formation du gouvernement tant les difficultés d'une large coalition paraissaient grandes. En deux semaines le gouvernement était nommé et, pour la première fois dans l'histoire, des représentants de la minorité hongroise. Quand le Président a présenté au FMI le programme des réformes, on a fait la remarque que la corruption représentait un grand obstacle. Alors il a promis qu'en deux semaines les premières mesures seront prises. Les gens ont souri poliment, mais avec un peu d'ironie. Après deux semaines le Comité National de Lutte

contre la Corruption était créé et les premières interpellations et limogages prononcés, dont un conseiller présidentiel et plusieurs généraux. C'était ainsi la détermination de l'actuelle direction du pays. A ce sujet, il a été récemment félicité en Belgique.

Monsieur Constantinescu est conscient des obstacles administratifs qui existent encore devant les investisseurs étrangers potentiellement intéressés pour la Roumanie. On a commencé à y remédier, on continuera. Mais la Roumanie a besoin du soutien de l'étranger. Récemment, à la Banque Européenne d'Investissements, on lui a dit qu'ils avaient encore besoin de signes de la part des Roumains. Alors le Président a répondu NON, c'est vous qui devez nous apporter un signe. Sinon, vous prenez une lourde responsabilité.

Pour ce qui est du redressement du pays, Monsieur Constantinescu a précisé qu'on compte surtout sur l'agriculture, un immense potentiel, et le tourisme, en commençant avec celui rural.

La Roumanie n'a plus, pratiquement, de problèmes avec ses voisins. Si l'Ukraine ne pose pas d'obstacles, le Traité bilatéral peut être signé en 10 jours. La Roumanie se prononce pour son adhésion à l'OTAN et elle reste orienté vers l'Occident.

Après sa conférence, Monsieur Thierry de Montbrial a posé comme première question " Qu'est-ce que la Roumanie attend de la France, ", Monsieur Constantinescu a souligné que la France est présente en Roumanie avec, surtout, des actions culturelles, mais elle est attendue pour s'investir davantage dans l'économie, comme d'autres l'ont déjà fait.

A une question concernant la position du régime vis-à-vis des contraintes des lois du marché, le Président a répondu qu'on a appris à réfléchir différemment d'un premier secrétaire de parti dans la gérance de l'économie. Maintenant, ce sont les lois du marché qui actionnent.

Un spectateur d'origine hongroise voulait savoir comment comprenait Monsieur Constantinescu de résoudre le contentieux avec la Hongrie. "Votre question est au passé." Plus que les traités ou les accords écrits, une révolution s'est produite dans la mentalité des gens. Deux exemples: "la nomination d'un préfet

d'ethnie hongroise dans un département frontalier avec la Hongrie était hier non concevable. Aujourd'hui les gens de la région trouvent cela tout à fait normal, banal. Quant le Président a voulu gracier un prisonnier condamné à 10 ans après avoir tabassé en 1990 un Roumain, il a téléphoné personnellement à la victime, qui est restée hémiplégique depuis. C'était à la veille de Noël. Et la réponse fut positive, "qu'il passe Noël avec sa famille".

Un ancien ambassadeur de France voulait savoir comment se développent les relations culturelles et universitaires entre la France et la Roumanie. Monsieur Constantinescu était content de cette question parce qu'elle venait sur son terrain, en tant qu'universitaire. Il avait remarqué dans la salle deux anciens ambassadeurs de France à Bucarest, il les saluait avec l'agréable souvenir qu'il gardait du temps où il fut le recteur de l'Université de Bucarest. La coopération avec la France est très bonne, les universités coopèrent en dépassant les programmes TEMPUS et PHARE. Avec l'autonomie accordée aux universités, il compte sur l'initiative et la créativité des gens pour avancer les choses.

La dernière question se voulait un piège. Comment envisageait-il la collaboration avec l'Union Européenne au moment où beaucoup de membres contestent le Traité de Maastricht. Le président Constantinescu apprécie les intellectuels qui contestent, ils sont depuis toujours des contestataires. Qu'est-ce qu'on ferait sans contestataires? Mais les hommes politiques n'ont pas le temps de contester car ils doivent agir et construire. Sinon, ils sont vite changés. Lui n'est pas inquiet pour l'avenir de l'Europe. Elle s'est créée des crises. Chaque fois les leaders communistes se réjouissaient en disant que l'Europe était finie. Et chaque fois elle grandissait. Il est le seul en Roumanie à avoir dit que l'Union Européenne n'est pas une société de bienfaisance et que la Roumanie ne pouvait pas en faire partie jusqu'au moment où elle aura des conditions économiques favorables.

La soirée a pris fin avec des longs applaudissements debout et avec l'invitation de Monsieur Thierry de Montbrial. "Venez plus souvent chez nous."

L'UKRAINE ET LA ROUMANIE

par Oleksa MOSTIPAKA

texte publié dans "L'EST EUROPEEN" (Juillet-Décembre 1996)

Après les déclarations et protestations de cet hiver, un apaisement relatif est apparu dans les relations ukraïno-roumaines. Les deux parties progressent laborieusement de leurs positions vers un traité bilatéral de large envergure, qui devrait être le point de départ de nouvelles relations. Les acquis positifs sur cette voie sont minimes, mais appellent un optimisme certain. Le printemps venu après un long hiver, donne des raisons de penser que l'hostilité affichée de Bucarest se transforme progressivement en pragmatisme politique. Les rencontres et les négociations entre personnalités gouvernementales de haut rang sont plus nombreuses. Durant les mois de mars et avril 1996, le ministre de la presse et des communications de Roumanie, Monsieur Popescu, a fait une visite à Kiev ; des négociations de haut niveau se sont déroulées à Ismaïl, les ministres de la défense des deux pays ont eu des consultations mutuelles à Suceava. Une rencontre entre militaires roumains et ukrainiens est prévue.

Le résultat de ces manœuvres diplomatiques n'est pas global, mais influence favorablement le processus de négociations. La pierre d'achoppement consiste en deux documents tristement célèbres de la diplomatie secrète datant de la seconde guerre mondiale, le pacte Molotov-Ribbentrop sur le partage des sphères d'influence en Europe orientale, et le traité Hitler-Antonescu sur le partage de l'Ukraine après l'occupation et l'attribution à la Roumanie du territoire dénommé la Transnistrie. Les documents, jaunés par plus de cinquante années d'ancienneté, ont survécu à leurs auteurs et gênent les diplomates actuels pour aboutir à un compromis. Du côté roumain, le dossier de 1939 est agité lors de fièvres pré-électorales par différentes forces politiques, voire des aventuriers, qui espèrent ainsi acquérir quelque crédit politique.

Cependant les circonstances politiques et économiques favorisent et favoriseront, sinon une condamnation mutuelle des "chefs d'oeuvre" de la diplomatie agressive du passé, du moins leur remise au rayon des archives.

Après la chute de l'URSS et la faillite des régimes totalitaires d'Europe orientale, les deux pays, la nouvelle Ukraine et la Roumanie post-communiste, se sont retrouvés en dehors de l'Europe industrielle démocratique. Les deux pays font partie des dix Etats arriérés du continent avec un niveau de vie assez bas. Les économies des deux Etats connaissent la même nécessité de trouver un débouché sur les marchés mondiaux, et la recherche de leur place dans le système économique mondial. Habituellement, chaque pays résout ces nécessités chacun de son côté. Cependant l'utilisation de possibilités économiques communes est un facteur qui

favoriserait la mise en place d'une collaboration. Bucarest et Kiev sont également intéressés par une collaboration dans la région Mer Noire-Danube. Pour la Roumanie, il existe en Ukraine un marché réel concernant les produits pétroliers, et les produits d'industrie légère. Dans le même temps, Bucarest est intéressée par la production agro-alimentaire, la métallurgie et les machines-outils. Rejeter des possibilités d'intérêts économiques mutuels au profit d'ambitions politiques ne peut être le fait que de dirigeants qui sont indifférents aux intérêts nationaux, et qui peuvent tranquillement contempler la situation misérable du complexe économique des Etats.

La transition des prétentions vers les accords est favorisée par les circonstances politiques. Bucarest, de même que tous les régimes politiques est-européens, souhaite s'intégrer dans les structures politiques et économiques européennes, de même que dans l'OTAN. Les cercles dirigeants roumains, souhaitent s'affilier à l'OTAN, s'efforcent de prouver qu'ils sont incontournables et jouent un rôle stratégique important dans le système de sécurité européen. Il est vrai que pour l'instant, l'Occident accorde plus d'attention à la Hongrie et à l'Ukraine. L'entrée de la Hongrie dans l'Alliance Atlantique-nord, plus rapidement que celle de la Roumanie, signifierait que l'intégration de cette dernière dans ce bloc serait repoussée à une échéance indéterminée. Budapest fera obstacle aux plans roumains, en soulevant constamment la question des Hongrois de Transylvanie.

Le rapprochement de l'Ukraine avec l'OTAN forcera aussi Bucarest à réfléchir sur le bien-fondé d'agacer, par ses prétentions, les personnalités des capitales occidentales.

Il existe aussi en Roumanie un facteur interne qui favorisera la signature du traité sans prétentions mutuelles. Les politiques pragmatiques de Bucarest comprennent bien que pour le pays, il est bien plus important de conserver l'unité territoriale et le régime unitaire. L'activité de l'Union démocratique des Hongrois de Roumanie, qui est une force réelle d'opposition au parlement, et la seule dans ses revendications nationales, en est une confirmation convaincante. En outre, il est évident que le mécanisme d'Etat roumain serait incapable de "digérer", en restant dans le cadre civilisé, d'hypothétiques acquis territoriaux comprenant un élément ethnique étranger slave. (*)

On peut apercevoir quantité de choses intéressantes si l'on considère la question de place des pays dans le système de sécurité européen. Au nord-est, il y a la Russie, dont les cercles dirigeants n'ont pas renoncé aux ambitions impérialistes. Il est douteux qu'il y ait à Bucarest quelqu'un qui souhaiterait voir à nouveau sur le Prut une grande machine militaire. Et que se

passerait-il s'il prenait envie à Moscou de changer le régime en place à Bucarest? Le garant face à ses retours peut être une Ukraine indépendante intégrée à l'Europe. De son côté, Kiev est aussi intéressée à avoir sur ses arrières, des pays sinon amicaux du moins neutres.

La présence des peuples ayant fait partie de la Yougoslavie qui, durant des siècles, se sont orientés sur l'aide du "grand frère" slave est-oriental, ainsi que de la Macédoine, Etat au destin non défini, de la Bosnie, foyer européen de l'Islam, obligera l'Occident à leur chercher un contrepoids. Et celui-ci est possible à condition que Kiev et Bucarest y participent, unis à l'Europe par un système de sécurité collective. En outre, les deux Etats sont un obstacle à leur nouvelle avancée de la Russie vers les Balkans.

Le dernier facteur géopolitique, qui favorisera dans l'avenir un rapprochement des deux voisins, est le bassin de la Mer Noire. La Russie s'efforcera de retrouver les positions qu'elle a perdues, ce qui représentera une menace réelle aux intérêts nationaux des deux pays. La seconde raison du rapprochement de l'Ukraine et de la Roumanie peut être la Turquie, puissance économique et militaire. Dans le système de l'OTAN, elle était retenue dans une certaine mesure par la menace soviétique. Après l'effondrement de l'URSS, sont apparus à Ankara des intérêts particuliers envers le Caucase et l'Asie centrale. La victoire de la tendance islamique aux dernières élections, l'unité culturelle et spirituelle avec l'Orient musulman, ainsi que le récent conflit avec la Grèce, donnent à penser que la Turquie peut se transformer de membre obéissant de l'OTAN en une force ambitieuse de la région de la Mer Noire et en composante d'une chaîne islamique qui couperait l'Europe des Balkans à la Mer Caspienne.

Avec une telle répartition des forces, y a des chances pour que Kiev et Bucarest oublient vite les actes des chefs national-socialistes et communistes, et pour la propagande officielle il faudra rechercher des données historiques plus amicales. Par chance, elles existent. Citons, par exemple, le rôle de mécène de la famille moldave des Mohyla dans l'histoire de l'Ecole de la confrérie de Lvov, la fondation de l'Académie slavo-gréco-latine de Jassy par les moines de la Laure de Petchersk de Kyïv, les tentatives de créer une alliance ukraïno-moldave à l'époque de Vassyl Lupul et de Bohdan Khmelnytskyi. Pourquoi ces faits historiques de coopération entre les deux peuples ne pourraient-ils pas être utilisés dans l'intérêt de la grande politique?

Oleksandr MOSTIPAKA
(Tchernivtsi)

(*) Les prétentions roumaines portent sur la Bukovine du Nord et le territoire qui longe la mer Noire, habités en majorité par les Ukrainiens et qui font partie de l'Ukraine.